

ՔԱՆԵՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԻՆԳԱՄԷՇԻ ԴԻԻՑԱԶՆԵՐԳՈՒԹԻԻՆԸ

156. — Ըմպելաձօն մը ըրի լերան վագաթը.
157. — Եօթը և Եօթը Եոռոցներ կանգնեցի.
158. — անոնց ներքե վիզեցի եղէգ, Եղե-
նափայտ և մուրտ.
159. — աստուածները հատուըտացին բու-
րումը.
160. — աստուածները հոտուըտացին անոյշ
բուրումը.
161. — աստուածները ճանճերու պէս հա-
ւաքուեցան գոհագործողին շուրջ.
162. — վերջապէս երբ մեծ գիցուհին ժա-
մանեց,
163. — ան բարձրացուց մեծ գոհարները,
զորս Սնուն ըրած էր իր փափաքին
համաձայն.
164. — ձմր գուք հոս ներկայ աստուած-
ներ, ինչպէս որ հաստատապէս պիտի
չմոռնամ լրջաքարը իմ վզին վրայ:
165. — պիտի յիշեմ այս օրերը և պիտի
չմոռնամ (գանոնք) երբեք.
166. — թող աստուածները մօտենան ըն-
ծային.
167. — (բայց) էնիլի թող չմօտենայ ըն-
ծային,
168. — որսովհետեւ առանց խոկումի ան յա-
ռաջ բերաւ ջրհեղեղը,
169. — և իմ Ժողովուրդը կորստեալն մատ-
նեցօ:
170. — Եւր վերջապէս էնիլի ժամանեց
171. — և տեսաւ նաւը էնիլի գայլորացու.
172. — գայլորթով լիցուած էր Իզիզի⁽⁹²⁾
աստուածներուն դէմ.
173. — ձմրակնանցողներէն ոեւէ մէկը խու-
սափած էր, ոչ ոք պիտի ազատէր
փճացումէն:
174. — Նրնուրտան բացաւ իր բերանը և
ըսաւ, արիասիրտ էնիլի⁽⁹³⁾ խօսելով.
175. — ձմր վրնայ ծրագրութեւ մշակել
առանց էայի.
176. — որսովհետեւ միայն էան ամէն ինչ կը
հասկնայ:

177. — Էտ բացաւ իր բերանը և ըսաւ, խօ-
սելով արիասիրտ էնիլիին
178. — ձմր մարտիկ գուն իմաստնագոյնը
աստուածներու մէջ
179. — ի՞նչպէս, ի՞նչպէս կրցար առանց
խորհրդածութեան յառաջ բ'րել ջու-
հեղեղը
180. — մեղաւորին վրայ գիր իր մեղքը,
մեղապարտին վրայ գիր իր պատ-
ուիրանագանցութիւնը.
181. — մեղմ եզիր որ ան չջնջուի, հաւ-
բերատար եզիր որ ան չգոհնուի:
182. — փոխանակ քու ջրհեղեղ մը զրկե-
լուն, թող առիւծ մը գար և նուա-
զեցնէր մարդկութիւնը.
183. — փոխանակ քու ջրհեղեղ մը զրկե-
լուն, թող գայլ մը գար և նուա-
զիցնէր մարդկութիւնը.
184. — փոխանակ քու ջրհեղեղ մը զրկե-
լուն, սով մը պատահէր և [քանդէր]
երկիրը
185. — փոխանակ քու ջրհեղեղ մը զրկե-
լուն, Ժանտախտը երեսն գար և
հալումաւէր մարդկութիւնը!
186. — Ես չէի որ յայտնեցի մեծ աս-
տուածներու գաղտնիքը:
187. — Եթր հաստատին երազ մը տեսնել
տուր և ան իմացաւ աստուածներու
գաղտնիքը:
188. — և հիմա իր մասին խորհրդակցէ:
189. — Իսկոյն էնիլի նաւ ելաւ,
190. — րանց ձեռքէն և զիս նաւ հանեց.
191. — կինն ալ նաւ հանեց (և դայն) ծըն-
րագրել տուաւ իմ կողքին.
192. — կենալով մեր միջեւ, զպաւ մեր
ճակատներուն և օրհնեց մեզ:
193. — յՅարգ Ուտնապիշտիմը բոկ մարդ
եղած է:
194. — այսուհետեւ Ուտնապիշտիմը և իր
կինը մեզի պէս աստուածներ պիտի
ըլլան.
195. — Հեռուն՝ գետերու բերանին, Ուտ-
նապիշտիմը պիտի բնակի:
196. — Ուտի անոնք զիս առին և զիս
բնակել տուին Հեռուն՝ գետերու բե-
րանին:
197. — Բայց արգ, գալով քեզի, ո՞ք պիտի
հաւաքէ աստուածները քու մօտ:
198. — որպէսզի կարենաս գտնել կեանք
զոր կը փնտնես.
199. — Եկուր, մի քնանար, վեց ցերեկ և
Եօթը զիշխու:

(92) Գ'ակնարկուի երկնային աստուածներու:

200. — Ան կը նստի իր երանքներուն վրայ .
201. — քունը մրրիկի մը նման կը փչէ
անոր վրայ .
202. — Ուտնապիշտիմ կ'ըսէ անոր՝ իր կնոջ .
203. — Վնայէ գորաւոր մարդուն որ կհանք
կ'ուզէ .
204. — քունը մրրիկի մը նման կը փչէ
անոր վրայ .
205. — Իր կնիւր կ'ըսէ անոր՝ հեռաւորն
Ուտնապիշտիմին .
206. — Վշպէ անոր որ մարդը կարենայ
արթննալ .
207. — որպէսզի ան խաղաղութեամբ վե-
րադառնայ ճամբէն որ եկաւ .
208. — որպէսզի գոռէն որ ան եկաւ , կա-
րենայ վերադառնալ իր երկիրը .
209. — Ուտնապիշտիմ ըսաւ անոր՝ իր կնոջ .
210. — սենեգամիտ է մարդկութիւնը , ան
պիտի ֆռնայ քեզ պատուի .
211. — եկուր , եփէ հացի նկանակներ անոր
համար , գետեղէ (զանոնք) անոր
զլխուն վրայ .
212. — և օրերը զորս ան քնացած է , նշէ
պատին վրայ .
213. — Ան եփեց հացի նկանակներ անոր
համար , գետեղեց (զանոնք) անոր
զլխուն վրայ .
214. — և օրերը զորս ան քնացաւ , նշեց
պատին վրայ .
215. — Իր առաջին նկանակը բոլորովին
չօրցած էր .
216. — երկրորդն էր գէշ երրորդը խոնաւ
էր , չորրորդին կեղեւ սպիտակ էր .
217. — հինգերորդը բորբոսած էր , վեցե-
րորդը (տակաւին) թարմ գոյնով էր ,
218. — եօթներորդը , ան ղիջապէս որ անոր
զպաւ , մարդը արթնցաւ .
219. — Գիւգամէշ ըսաւ անոր՝ հեռաւորն
Ուտնապիշտիմին .
220. — «Հաղիւ թէ քունը տարածուած էր
վրայ ,
221. — երբ շուտով ինծի հպար և արթն-
ցուցիր զիտ .
222. — Ուտնապիշտիմ ըսաւ անոր՝ Գիւ-
գամէշին .
223. — «[... Գիւգա]մէշ , հաշուէ քու
հացի նկանակներդ !
224. — [որպէսզի օրերը զոր քնացար]
քեզի ծանօթ ըլլան ,
225. — քու [առաջին] հացի նկանակ
[չօրցած է] .
226. — [երկրորդը] գէշ [է] , երրորդը խո-
նաւ է , չորրորդին կեղեւ սպիտակ է .
227. — [հինգերորդը բորբոսած է , վեցե-
րորդը (տակաւին) թարմ գոյնով է ,
228. — [եօթներորդը — ան] ղիջապէս որ
թրնցար .
229. — [Գիւ]գամէշ ըսաւ անոր՝ հեռաւորն
Ուտնապիշտիմին
230. — «[Ի]րդարեւ , ի՞նչ [պիտի] ընեմ ,
Ուտնապիշտիմ , ուր պիտի երթամ .
231. — գողը (արդէն) [անցամ] ներս ալ .
բացած է .
232. — մահը կը բնակի իմ ննջասենեակին
[մէջ]
233. — և ուր որ կը գետեղ[եմ] [տաքերս]
մահ կայ .
234. — Ուտնապիշտիմ ըսաւ անոր՝ Ուր
չանաբի մակաւ կամարին .
235. — «Ուրշանարի , [թող] քար[ափը]
չրեր[ի]րի քու մէջ . թող անցնելու
վայրը առէ քեզ !
236. — ով որ կը շրջապալի իր ափին վրայ ,
վտարէ իր ափէն .
237. — մարդը զոր գունն առաջնորդեցիր
(հոս) , որուն մարմինը ծածկուած է
աղտեղութեամբ .
238. — իր մարմինը մարմնուն շնորհքը խե-
ղաթիւրուած է .
239. — առ գայն , Ուրշանարի և բեր գայն
լուացուելու տեղը .
240. — թող լուայ իր աղտեղութիւնը ջու-
րին մէջ (մաքուր) իրբն ձիւնը .
241. — թող ան նետէ իր մորթերը , և թող
ծովը (զանոնք) տանի , որ իր գեղե-
ցիկ մարմինը տեսնուի .
242. — թող երկը իր զլխուն շուրջ նորոգէ .
243. — թող ան հագուի գգեւտ մը , իրբն
հանդերձեղէն իր մերկութեան համար .
244. — մինչև որ երթայ իր քաղաքը .
245. — մինչև որ վերջացնէ իր աղտեղութիւնը [ջուրի]
մէջ իրբն ձիւն .
246. — թող (իր) վերարկուն չուսնայ ոչ
մէկ բորբոսած ձև , թող ան ըլլայ
բոլորովին նոր .
247. — Ուրշանարին առաւ գայն և բերաւ
գայն լուացքի տեղը .
248. — ան լուաց իր աղտեղութիւնը [ջուրի]
մէջ իրբն ձիւն .

249. — ան հանեց իր մորթիքը, որ ծովը
(զանոնք) տանի,
250. — (և) իր գեղեցիկ մարմինը երեստաւ .
251. — ան նո[րոգեցի] իր գլխով [երկրը] .
252. — ան գեղատաւորեց զայն հանգեթնով
մը, իբրեւ զգետտ իր մերկութեան .
253. — մինչև որ ան [կարենայ] գալ իր
քաղաքը] .
254. — մինչև որ ան վերջացնէ իր ուղեւո-
րութիւնը .
255. — [իր վերադարձն չունէր ոչ մէկ բոր-
բոսած ձն, բայց] [սուրբովին] նոր էր .
256. — Գիւլգամէշ և Ուրշանաբի նաւ ելան ,
257. — անոնք արձակեցին նաւը [ալիքնե-
րու վրայ] (և) սրացան .
258. — իր կինը ըսաւ անոր՝ հեռաւորն
Ուանապիշտիմին .
259. — Գիւլգամէշ հոս եկաւ , յոգնելով և
տքնելով ,
260. — ինչ պիտի տամ (իրեն) որ ան իր
երկիրը վերադառնայ ,
261. — Ուպա , ան՝ Գիւլգամէշ , ձող մը
բարձրացուց ,
262. — և նաւը բիրաւ ափին մօտ :
263. — Ուանապիշտիմ [ըսաւ] անոր՝ Գիւ-
գամէշին] .
264. — Գիւլգամէշ , դառն հոս եկած ես
յոգնելով և տքնելով ,
265. — ինչ պէտք է տամ քեզի որ կա-
րենաս քու երկիրդ վերադառնալ ,
266. — Գիւլգամէշ , պիտի յայտնեմ (քեզի)
թաքուն բան մը ,
267. — այսինքն [աստուածներու] մէկ
[զաւտնիքը պիտի] ըսեմ] քեզի .
268. — այս տունկը փսկուելի նման է ...
269. — վարդի(?) մը հանգուն անոր փու-
շ[իրը] պիտի խթ[նէ քու ձեռքերը] .
270. — Եթէ քու ձեռքերը ձեռք ձգեն այդ
տունկը , [նոր կիսնք պիտի գտնես] : ,
271. — Երբ Գիւլգամէշ լսեց ատիկա , ան
բացաւ ...
272. — Ժանր քարեր կապեց [իր ոտքերուն] .
273. — զինքը վար քաշեցին խորունկին
մէջ , [և ան տեսաւ տունկը] .
274. — ասաւ տունկը , (թէ և) ան խթ[նեց
իր ձեռքերը] .
275. — կտրեց ծանր քարերը [իր ոտքերէն] ,
276. — ... նետեց զայն իր ափը :
277. — Գիւլգամէշ ըսաւ անոր՝ Ուրշանաբի
մական կաւարին .
278. — Ուրշանաբի , այս տունկը հիանալի(?)
տունկ մըն է ,
279. — որով մարդ իր կեանքի շունչը(?)
կը ստանայ .
280. — զայն ցանկապատեալ Ուրշանաբի պիտի
տանիմ , պիտի տամ (զայն) ուտելու
... թող կտրէ տունկը(?) .
281. — անոր անունն է Եմարդ կ'երիտա-
սարդանայ ծերութեան մէջ .
282. — ես ինքս պիտի ուտեմ (զայն) , որ
երիտասարդութեան վերադառնամ :
283. — Քոսն փարսախ վերջ պատառ մը
կտրեցին .
284. — Երեսուն (յաւելուածական) փարսախ
վերջ , անոնք կեցան զիշերը :
285. — Գիւլգամէշ տեսաւ պաղ ջուրի լճակ մը ,
286. — իջաւ անոր մէջ և լողացաւ ջուրին մէջ .
287. — Ժժ մը տաւ բոյրը տունկին ,
288. — [ջուրէն] գուրս եկաւ և յափշտակեց
տունկը ,
289. — (իր) շապիկը հանելով իր վերադարձին :
290. — Ուպա Գիւլգամէշ նստեցաւ (և) ար-
տասուեց ,
291. — իր արցունքները հոսելով իր այտե-
րուն վրայ ,
292. — ... Ուրշանաբի մականկաւարին ,
293. — Ուրշանաբի [համար] , Ուրշանաբի , իմ
ձեռքերը խոնջեցան .
294. — որուն համար իմ արտիս արիւնը
վատնուեցաւ .
295. — ինծի համար ոչ մէկ բարիք ստացայ .
296. — Երկրի առիւծին համար բարիք մը ըրի .
297. — հիմա հասաք (զայն) պիտի տանի
քոսն փարսախ հեռաւորութեան վրայ ,
298. — Երբ բացի ...
299. — Բան մը գտայ որ [գրուած է] իբրեւ
նշան մը ինծի , պիտի ետ քաշեմ ,
300. — և ձգեմ նաւը ափին վրայ :
301. — Երեսուն (յաւելուածական) փարսախ
վերջ , անոնք պատրաստուեցան զի-
շերուս համար , երբ անոնք ծամա-
նեցին ցանկապատեալ Ուրշանաբի :
302. — Գիւլգամէշ ըսաւ անոր՝ Ուրշանաբի
մականկաւարին .
303. — Ուրշանաբի , մազլցէ Ուրշանաբի ու-
մին վրայ (և) շրջապայէ .
304. — զինէ հիմի դարատափը և քննէ
աղիւսակերտը , եթէ իր աղիւսա-
կերտը այրուած աղիւսէ չէ շինուած .
305. — և (եթէ) եթէ իմաստունները
չգրին իր հիմէ !

ԻՄԵՍՏԵՍԻՐԵԿԱՆ

Ս. Է. ՈՒԱՅԹԵՔԸՐ

Տնտեսական Գիտությունների Մասին

և

Փաստեր Առաջին Դասի Երկրորդ

— • —

Ի. դարու սկիզբին սկսեալ, բազմաթիւ բնագիտական նոր եւ նշանաւոր երեւոյթներ յայտնաբերուեցան մաթեմատիկոսներու կողմէ: Այնընթացին նախագաղաթեմաթիւնը արեւի քաղաքականութեան ազդեցութեան տակ լուսաւոր ճառագայթներու բեկումնի մասին եւ խիտ ծգողական դաշտի մը մէջ՝ լուսապատկերային գիծերու դէպի կարմիր տեղափոխութեան մասին երկու նշելի օրինակներ են: Ասոնք հետեւումներ էին յարաբերականութեան ընդհանուր տեսութենէն, որ ամբողջովին մաթեմատիկական էր, այսինքն որ իր ծնունդը չէր առնէր որեւէ նոր փորձառութիւնէ մը կամ դիտողութիւնէ մը: Նոյն տիպարի ուրիշ ու-

ղագրաւ չիւտ մը եղաւ յայտնաբերումը թէ հասարակ ջրածինը երկու տեսակ մասնիկներու խառնուրդ մըն է: Մէկ ու կէս դար շարունակ ջրածինը կղած է ամէն դիտութեան ուսանողի աշխարհի ընտանի, եւ աշխարհի փորձարկութիւններու տարակայ բարձրորէն որակուած հետախոյզներու կողմէ. որ բնական է թէ ունոր խառնածին նկարագրին յայտնութիւնը մեծ անակրեկալ մը եղաւ:

Ննդրոյ առարկայ մաթեմատիկական տրամաբանութիւնը ալեկալայի հասարակ զանազանութիւն մըն էր. երբ ալեկալական երկու բանակութիւններ ունինք՝ x եւ y , կարելի է սնոնցմով կազմել որոշ արտայայտութիւններ. ինչպէս $x + y$, որոնց արժէքը նոյնն է երբ տեղափոխուին x եւ y , այս արտայայտութիւնները կոչուած են չափակից, ըստ x եւ y ի (symétrique): Կարելի է կազմել նաեւ արտայայտութիւններ, ինչպէս $x - y$, որոնց արժէքը հակառակ նշան ունի երբ կը տեղափոխենք x եւ y ի: Արդ, 1927ին գտնուեցաւ որ մաթեմատիկական հաւասարութիւնները, որոնք կը պատկերացնեն ջրածնային մասնիկին գոյութեան պայմանները, ունին երկու տարբեր լուծումներ, որոնցմէ մին չափակից է իսկ միւսը անչափակից: Ասկէ կը հետեւէր որ պէտք է գոյութիւն ունենային երկու տեսակի ջրածնային մասնիկներ, որոնց տրուեցան նմա - ջրածնային — para-hydrogene — եւ ուղղա - ջրածնային — ortho-hydrogene — անունները: Այս երկու նոյննամայրերը — tantomères — ճիշդ նոյն հակազդեցութիւնները ունին քիմիական բա-

306. — մէկ սար է քաղաքը, մէկ սար՝ միգրատանները, մէկ սար՝ մարգագետինը. (ապա կայ) չիջապատը(?)⁽³³⁾ Իշտարի տաճարին.
307. — երեք սար եւ անոր շրջապատը(?) կը պարունակեն Ուրուկը:
308. — Ո՛հ, այսօր ձգեցի բիբուկը⁽³⁴⁾ առաջագործի տան մէջը!

(Ռիչարտաւորտին)

309. — Տասնըմէկերորդ տախտակ, ձկն օր տեսաւ. ամէն ինչ ոք՝ Գիլգամէշի [շարքէն].
310. — գրեալ ճամառային իր սկզբնապիւն եւ քաղաքաւոր.
311. — Ապարանքը Ասուրբանիպադի, արքան աշխարհի, արքան Առորեստանի:

⁽³³⁾ S.A. Ancient Near Eastern Texts, James B. Pritchard, էջ 97:

(Մնացեալը յաջորդելու՝ 16)

⁽³⁴⁾ Նոյն, անդ: